

مروری بر عملکرد اقتصادی مجلس هفتم

گروه اقتصادی

«در روز سه‌شنبه هفتم اسفند ماه در حالی که فضای سیاسی کشور شاهد برگزاری جلسات و مناظره‌هایی در خصوص انتخابات بود، میرگردی پیرامون بررسی عملکرد اقتصادی مجلس هفتم در دانشکده اقتصاد دانشگاه علامه طباطبایی در سالن آمفی تئاتر برگزار گردید. در این جلسه که با حضور آقایان توالی و سبحانی و میرمحمدی نمایندگان مجلس هفتم و آقایان زنون و محمودی از اساتید دانشگاه برگزار گردید. در این جلسه نمایندگان مجلس سعی در دفاع از تصمیماتی داشتند که توسط اقتصاددانان مجلس پیشنهاد شده بود. از طرفی به این مسأله تأکید بسیار داشتند که در مجلس در اقلیت هستند و همه نمایندگان دید اقتصادی ندارند و از لحاظ تعداد، نسبت به بقیه کم هستند. در ضمن حتی در برخی موارد همه نسبت به انتقاد از دولت هم صدأ شده بودند. نمایندگان مجلس محافظه کارتر و اساتید بی پروا تر و با رعایت موازین علمی.»

به برنامه چهارم نشد. وقتی مجلس و دولت برنامه را کنار گذاشتند انتظار می‌رفت که جایگزین ارایه نمایند و به آن پایبند باشند. برنامه‌ی چهارم خالی از خلل نبوده ولی وقتی کنار گذاشته شد یک خلا بزرگی ایجاد شد که تضعیف نهاد برنامه‌ریزی و تضعیف انضباط مالی در دولت را ایجاد کرد. البته لازم به ذکر است که این نمایندگان آن قدر شجاعت اخلاقی داشتند که در نیمه راه وقتی باز یاد بروی‌های دولت مواجه شدند، ایستادند و نظرات مخالف خود را بیان نمودند و ملاحظاتی سیاسی خود را کنار گذاشتند. من یادم نیست که مجلسی این قدر تأثیر مثبت در بودجه داشته باشد که شاید انعکاس این واقعیت است که هیچ دولتی اینقدر در تخریب روش‌های بودجه نویسی مصمم نبوده است.

دکتر میرمحمدی نماینده قیوم با در صحبت‌های خود اشاره به ضعف ساختاری که انعکاسی از نظام اداری تشکیلاتی دولتی در تصمیمات مجالس به ویژه مجلس هفتم بوده نمودند و اینکه در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی تأثیرات کمیسیون‌های غیراقتصادی بیش از کمیسیون‌های اقتصادی بوده است و در آخر سیستم تصمیم‌گیری در مجلس را به چالش کشید.

در دور دوم مناظره مدعوین شروع به پاسخ دادن به یکدیگر نمودند که البته این پاسخ‌ها کتابت‌های متعددی را نیز در خود داشت. دکتر سبحانی شروع به انتقاد از برنامه چهارم نمودند و از دید ایشان، برنامه‌ها از جمله برنامه چهارم مطابق قانون برنامه بودجه (قانون مادر) مصوب سال ۵۱ نبوده است. برنامه چهارم مثل برنامه دوم و سوم و البته متفاوت از برنامه اول بر اساس قانون مادر نوشته شده است. برنامه چهارم در ظرف مدت ۲ الی ۳ هفته در کمیسیون تلفیق مجلس ششم بررسی شد که یک کتاب تقریباً ۱۸۰ صفحه‌ای بوده که در مجلس هفتم نیز در کمتر از دو هفته تصویب شد.

توسعه یافته در این جا وارد کرد. تصمیم‌گیری باید مناسب با مقتضیات جامعه خودمان باشد. مسأله دیگر دولت و رابطه‌اش با مجلس است. دولت حرف اول و آخر را حتی نسبت به آنچه از مجلس بیرون آمده، می‌زند حالا چه کارشناسی شده و چه نشده باشد، به مجلس تحمیل می‌شود. سوم عدم تناسب نهادها و تجویزهایی است که به اصطلاح کارشناسان ارایه می‌دهند که متناسب با فضای ایران نیست.

دکتر زنون بعد از مقدمات نمایندگان و دکتر محمودی این چنین گفت: با بسیاری از فرمایشات عزیزان در مورد فقدان حزب و فقدان برنامه حزبی موافق هستم. مسأله این است که نمایندگان مجلس لزوماً نمی‌توانند مملکت نیستند و یک دوره توسط شورای خبرگان گزینش می‌شوند؛ پس لزوماً بهترین‌های مملکت در مجلس حضور ندارند. اینها خود نیازمند آموزش سیاسی هستند و طبق تجربه‌ی من، یک سال اول آموزش می‌بینند و قواعد بازی را یاد می‌گیرند. این بار در مجلس بیشترین اقتصاددانان حضور داشتند ولی لزوماً اگر آقایان طرح کارشناسی داشته باشند، باید رای دهند و لزوماً رای نمایندگان مبنی بر رای خبرگان نیست و قطعاً نمایندگان دنبال جلب رضایت حوزه انتخابیه خود هستند. لذا بعید است به حذف سوبسید، به بستن مالیات و کاهش طرح عمرانی استان‌ها رای دهند تصور نشد. همواره تصمیمات اقتصادی با هزینه سیاسی دچار نوسان است. از نظر من مهمترین مصوبات اقتصادی مجلس ۷، این حوزه‌ها را دربر دارد: ۱- اتمام تصویب قانون برنامه چهارم، ۲- تصویب قوانین بودجه ۸۴ تا ۸۷-۳ قانون تثبیت قیمت ۹ قلم کالا، ۴- سهمیه‌بندی بنزین، ۵- مقررات اجرایی سیاست‌های اصل ۴۴.

یکی از مشکلات مجلس هفتم این بود که عملاً اعتنایی

در جلسه‌ای که به همت کانون دانش‌آموختگان دانشکده اقتصاد برگزار شده بود، دعوت شدگان حول و حوش تصمیمات اقتصادی مجلس هفتم سخنانی ایراد کردند. ابتدای بحث را آقای دکتر توالی با این مقدمه که رویکرد مجلس هفتم متوجه مسائلی واقعی مردم و مملکت بوده و از این حیث مجلس مسائلی اقشار خاص را به مسائلی عموم مردم ترجیح نداده و عمده مسائلی مطرح شده یا عمده مسائلی مردم بود و یا عمده مسائلی کشور. از نظر ایشان عیبی که بود و مختص همه مجلس‌ها هم هست اینکه همه چیز را نمی‌توانستیم به نتیجه برسانیم. در کل نکاتی که اشاره کردند:

۱- خردنگری نمایندگان مجلس به جای کلان‌نگری ۲- مهجوریت نظام کارشناسی ۳- نبود یک نظام حزبی و فرایند تصمیم‌گیری اداره امور در کشور

دکتر محمودی این گونه شروع نمودند که: طبیعتاً این سه نکته در مجالس گذشته نیز بوده و مهم این است که مجلسی که روی کار می‌آید چقدر تلاش کرده این مشکلات را رفع نماید و نماینده چقدر در فرایند مدیریت تصمیم‌گیری تأثیر گذاشته است. در چشم‌انداز ۲۰ ساله قرار بود ۲۰ سال بعد جایگاه خوبی داشته باشیم اما الان که نگاه می‌کنیم می‌بینیم که با آنچه بالقوه‌ی اقتصاد ما است فاصله بسیار زیادی داریم. آنچه که محل تامل است اینکه ما کمتر، به مدیریت علمی تن دادیم در عرصه امور کشور و اصلاً به تصمیمات در مجلس و دولت که طبیعتاً مجلس باید نظارت بر تصمیمات دولت نیز داشته باشد چقدر نقطه‌ای نگاه شده است؟ دکتر سبحانی در ابتدا نکاتی را مطرح نمودند از جمله اینکه اولین مسأله توسعه نیافتگی این است که ردیای خود را در تصمیمات و مصرف و غیره می‌گذارند پس نمی‌توان تجویزهایی را از جامعه

نکته‌ای که در اینجا دکتر سبحانی بر آن تاکید داشتند و دکتر توکلی نیز به تایید و دفاع از ایشان برخاسته، این بود که بیان نمودند که در هنگام تصویب و بررسی تعدادی از مواد برنامه چهارم به نحوی ایشان را از مجلس بیرون کشانده تا آن مواد تصویب گردد. چرا که ایشان اظهار داشتند که در بررسی مواد خیلی دقیق و ریزبینانه به ایرادگیری می‌پرداختند. برنامه چهارم در کمتر از یک ماه در مجلس ۶ بررسی شد و شورای نگهبان حدود ۱۱۰ الی ۱۱۲ مورد ایراد گرفت که البته ایرادات به جهت مبهم بودن برنامه گرفته شده بود. مجلس ششم به علت انتمام دوره نتوانست ایرادات را حل کند لذا برنامه را فرستاد به مجمع تشخیص و از آنجا نیز در دوره بعد به مجلس هفتم عودت داده شد و البته ما فقط می‌توانستیم به ایرادات بپردازیم و حق نداشتیم به مواد دیگر دست بزنیم. این برنامه هم در تهیه و هم در بررسی نهایی مبتنی بر موازین علمی و واقعیات اقتصادی کشور نبوده و نیست و هم به لحاظ خواستگاه نهادها و رویکردها مسایل مردم و حجم منابع مشکل داشته است و ما هرگز نگفتمیم برنامه کنار گذاشته شده بلکه کمتر به آن استناد می‌شود. در دور دوم صحبت‌ها آقای دکتر محمودی این گونه آغاز کرد: در حال حاضر بهتر است عملکرد اقتصاددانان و به ویژه دوستان حاضر در جلسه را در راستای اهداف برنامه چهارم بررسی نماییم. مجلس هفتم با شعار مرگ بر آمریکا شروع به کار کرد گرچه ما نیز نقدهایی را بر عملکرد سیاسی آمریکا وارد می‌دانیم ولی بحثم در پارادایم و نوع نگاه ماست. من بین دولتمرد خیر خواه و توسعه‌گرا تفاوت قابل می‌شوم، برش تاریخی در ایران نیز همواره دولتمردان ما خیر خواه بودند تا توسعه‌گرا. یک دولتمرد خیر خواه از سر خیر خواهی می‌تواند یک مملکت را به ته دره ببرد. اینکه آقای دکتر سبحانی می‌فرمایند نقدشان رادیکال به برنامه چهارم است، ما در جلسه موسوم به ۵۷ اقتصاددان، به رییس جمهور هم گفتیم که شما برنامه

را تغییر می‌دادید، شما که ۴ سال فرصت داشتید چرا تغییرش ندادید.

بعد از اتمام سخنان دکتر محمودی، دکتر توکلی این گونه به دفاع برخاستند: دکتر محمودی می‌فرمایند اقتصاد توسعه ملزوماتی دارد که همه باید درست تسلیمش شوند، خیر ما هیچ مجبور نیستیم تا آخر به یک طیف وفادار باشیم و هر چه به مادیگته کردند بنویسیم. برنامه‌ی چهارم هم از نظر مبنای، شیوه و منابع مورد نیاز بسیار مشکل داشت و واقع بینانه نبود.

در برنامه چهارم پارادایم فکری حاکم، حاکمیت مطلق نظام بازار بدون توجه به واقعیات کشور بود. من این را قبول ندارم، تجربه اقتصادی جهان هم قبول ندارد تبعیت محض از صندوق بین المللی پول مخل نجات کشور هاست. وقتی صندوق هر ۱۵-۱۰ سال یک بار یک پارادایم را تحمیل می‌کند تا جهت خاصی را برای حفظ منافع سرمایه داران بزرگ جهان حفظ کند، ما چرا باید تسلیمش باشیم؟! در فضای سیاسی که برنامه چهارم تصویر می‌کند، حتی استقلال کشور در برابر سلطه جهانی را هم قبول ندارد، تعامل را هم قبول ندارد، تداخل محض دارد پس چرا باید قبول کنیم؟! ۸۵ درصد کشورهایی که این الگوها را پیاده کردند به اهدافشان نرسیدند!

در انتهای جلسه سوالات دانشجویان کلی خوانده شد تا مدعوین به آنها پاسخ دهند. اکثر سوالات از نمایندگان در ارتباط با عدم استناد به برنامه چهارم، افزایش سهم درآمدهای نفتی در بودجه جاری، طرح تثبیت قیمت‌ها و تورم موجود در کشور بود و نمایندگان و اساتید در پاسخ این گونه مطرح نمودند که:

دکتر سبحانی: (ایشان بعد از انتقاد تندی که از سوالات دانشجویان مطرح کردند، با این عنوان که دانشجویان گویا اصلا در فضای کشور نیستند و تئوری‌های خرد را خوب یاد نگرفته‌اند

شروع به تحلیل نمودند. نکته اول اینکه در مجلس هفتم تصمیمات خوب اقتصادی داریم ولی بعضا متعارض هستند. نکته دوم در خصوص برنامه چهارم خیلی حرف‌ها می‌شود زد. اعدادی که در برنامه چهارم بود مثلا رشد ۸ درصد وقتی مطرح می‌شد، برخی از نمایندگان می‌گفتند که کم است خوب است ۱۱ یا ۱۲ یا حتی ۱۳ باشد، درصد بسیاری از این ارقام این گونه تعیین شد. در تثبیت ۹ قلم کالا دولت ارزیابی کرد، در مورد کالاهای انحصاری تئوری اقتصاد خرد می‌گوید که یا باید مالیات بسته شود یا اینکه تثبیت شود. هر کس که می‌گوید این طرح شکست خورده در اشتباه است، این طرح در کاهش سطح قیمت تاثیر کمی داشته ولی از طرف دیگر نقدینگی و متمم‌های بودجه‌ی تورم را بالا برده و برآیند نیز در کل افزایش یافته است.

دکتر محمودی ابتدا پاسخ به انتقادات دکتر سبحانی از سوالات دانشجویان دادند به این شکل که سوالاتی که دوستان پرسیدند همگی با یک مضمون خاصی بود و به طور ناخواسته هماهنگی در آن دیده می‌شود، به نظر من دوستان اتفاقا خوب در جریان هستند و مبنای اصول علم اقتصاد را خوب می‌دانند و دلیل همگنی سوالات نیز بر اساس افق کارشناسی است. در ادامه ایشان خطاب به آقایان نماینده فرمودند که من عرض نکردم که مدافع مطلق نظام بازار هستم و این طور نبود که در برنامه چهارم نگرش مطلق به نظام بازار را داشته باشد. ما قبول داریم که هم سیاست‌های قیمتی و هم غیر قیمتی باید اعمال شود و ترکیب این دو باشد و برنامه چهارم هم توجه به این نکته را داشت. برنامه چهارم با این مضمون بود که وقتی دوستان می‌گویند طرح تثبیت قیمت‌ها خوب بوده باید خروجی‌ها را نیز ببینیم و ملاحظه می‌کنیم که وضعیت خوبی نسبت به سال ۸۳ نداریم.

برگ اشتراک کراش

مجلس هفتم شورای عالی انقلاب فرهنگی

راهنمای اشتراک

نام: _____

نام خانوادگی: _____

نام شرکت یا مؤسسه: _____

تلفن: _____

تخصصیات: _____

نوع فعالیت: _____

برخاست اشتراک از شماره: _____

و تعداد مورد نیاز از هر شماره: _____

نشانی: _____

کدپستی: _____

سند پستی: _____

۱- فرم اشتراک را کامل و خوانا تکمیل کرده و کدپستی را حتماً قید فرمایید و همراه با برگه واريز وجه به نشانی دفتر مجله پست یا با نمایی ۸۸۸۳۳۳۳۳ ارسال نمایید.

۲- حق اشتراک را الف به حساب جاری ۱۸۸۸۱۰ بانک صادرات شعبه گلزار، کد ۷۹۰ تهران (فابریک واريز) در همه شعب بانک صادرات به نام مجله کراش واريز نمایید.

۳- ما به حساب جاری مهر شماره ۱۰۰۳۲۲۰۳۳۰۰۴ به نام ابوالقاسم کتایف واريز نمایید و اصل پیش‌نمایش را همراه با برگه تکمیل شده اشتراک به نشانی تهران، صندوق پستی ۵۲۲۷ - ۱۲۱۵۵ ارسال فرمایید.

۴- جسی قبلی مانعی را تا زمان دریافت نخستین شماره اشتراک ترک خود نگذارید.

۵- حق اشتراک طرح از کشور ۲۰ تومانی و ما ۲۵ تومانی می‌باشد.

۶- حق اشتراک یکساله برای مؤسسات دولتی ۲۰۰ تومانی و برای بخش خصوصی ۳۰۰ تومانی است و برای دانشجویان ۲۰۰ تومانی است.

۷- در صورت هر گونه تغییر در نشانی، سریعاً دفتر راهنمای اشتراک کراش را از جریان قرار دهید.